

خرد در زمینه روانشناسی

تالیف:

دکتر بهزاد شوقی

گروه مدیریت آموزش، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات، تهران، ایران

اشرف باباخاتلو

دانشجوی دکتری گروه روانشناسی اسلامی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نجف آباد، ایران

آرام حمل دار

کارشناسی ارشد گروه روانشناسی بالینی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ورامین-پیشوا، ورامین، ایران

انتشارات رازنهان

۱۳۹۶

سرشناسه	: شوقی، بهزاد، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: خرد در زمینه روانشناسی / تألیف بهزاد شوقی، اشرف باباخانلو، آرام حمل‌دار.
مشخصات نشر	: تهران: راز نهان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۸-۲۶۰-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: واژه‌نامه.
موضوع	: عقل -- فلسفه
موضوع	: Reason -- Philosophy
موضوع	: روان‌شناسی
موضوع	: Psychology
موضوع	: عقل
موضوع	: Reason
شناسه افزوده	: باباخانلو، اشرف، ۱۳۶۴ -
شناسه افزوده	: حمل‌دار، آرام، ۱۳۶۴ -
رده بندی کنگره	: ۳۹۶ / ۷ع / BBR۵۵
رده بندی دیویی	: ۱۸ / ۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۱۲۰۲۵

آدرس: میدان انقلاب تهران، زاده جنوبی، کوچه دانشور، پلاک ۱۲، واحد ۲ شماره تماس: ۰۲۱۶۶۹۱۸۴۱ - ۰۹۱۲۴۳۳۰۳۶۹ آدرس الکترونیکی: raznahanbook@gmail.com آدرس سایت: www.raznahanbook.com	
---	--

عنوان کتاب	خرد در زمینه روانشناسی
مؤلف	دکتر بهزاد شوقی، اشرف باباخانلو، آرام حمل‌دار
صفحه آرا	رضا کاوه
طراح جلد	رضا کاوه
ناشر	راز نهان
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ	اول ۱۳۹۶
قیمت	۱۷۸۰۰ تومان
ISBN: 978-600-448-260-8	

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۰	تاریخچه خرد
۱۲	چیستی خرد
۲۰	دیدگاه‌های فلسفی و روان‌شناختی خرد
۲۱	رویکردهای روان‌شناختی خرد
۲۲	تئوری‌های ذهنی و ذهنی خرد
۲۶	تئوری‌های صبح و ارزیابی خرد
۳۳	فلسفه خردمند بودن
۳۷	ویژگی افراد خردمند
۳۹	درک عامه مردم از خرد
۴۰	تفاوت خرد فردی و عمومی
۴۱	رویکردهای موجود به خرد عمومی
۴۶	رویکردهای موجود به خرد فردی
۵۰	دسته‌بندی مطالعات پیشین در حوزه خرد
۵۰	مطالعات نمونه‌ای
۵۲	مطالعات آزمایشگاهی
۵۳	مطالعات مصاحبه‌ای
۵۴	مقیاس توسعه خرد
۵۴	مقیاس خودارزیابی خرد
۶۲	مقیاس خرد سه‌بعدی
۷۱	مقیاس خرد یانگ
۷۶	پارادایم خرد برلین
۸۲	نظریه توازن
۸۹	مدل‌های خرد فردی
۸۹	مدل توسعه خرد
۹۱	مدل آموختن از زندگی
۹۴	مدل تجارب زندگی مور: تعامل منابع و تجربیات زندگی در توسعه خرد

۹۷.....	مدل خرد مبهم
۱۰۴.....	مدل ذهن آرام، ذهن مراقبه‌ای و خرد نوظهور: یک مدل فرانظری از فرآیند خرد
۱۰۷.....	مدل رضایت از زندگی، خودتعالی، ارزش پذیرندگی، خرد و ارزش محافظتی
۱۱۲.....	مدل خرد و عواطف مثبت و منفی
۱۲۰.....	مدل درگیری مذهبی، خرد کاربردی و سلامت خودگزارشی
۱۲۳.....	مؤلفه‌ها و شاخصه‌ای خرد
۱۳۶.....	چگونگی توسعه خرد
۱۴۱.....	خرد و متغیرهای روانشناختی
۱۴۱.....	خرد و سن
۱۴۵.....	خرد و تجربه
۱۵۱.....	خرد و جنسیت
۱۵۲.....	خرد و فرهنگ
۱۵۷.....	خرد و معنویت، دین‌داری و مذهب
۱۵۸.....	خرد، شادکامی و هوش هیجانی
۱۶۲.....	خرد و خلاقیت
۱۶۳.....	خرد و بلوغ شخصیت
۱۶۴.....	خرد و هویت
۱۶۶.....	خرد و شفقت و شجاعت
۱۶۸.....	خرد و آرامش
۱۷۱.....	خرد و عملکرد شناختی
۱۷۱.....	خرد و رفتار اخلاقی
۱۷۲.....	خرد و ارتباطات
۱۸۶.....	خرد و تصمیم‌گیری
۱۸۹.....	منابع و مآخذ
۱۹۰.....	منابع داخلی
۱۹۲.....	منابع خارجی

مقدمه

برخی روان‌شناسان خرد را صفات شخصی تعریف می‌کنند که برای رشد و بالندگی به زمان نیاز دارند (آچنباوم و اروول^۱، ۱۹۹۱؛ کرامر^۲، ۲۰۰۰)؛ مثلاً، اریکسون^۳ (۱۹۸۲) خرد را فضیلت یا قدرت فردی تعریف می‌کند که پس از عمری حل بحران‌های روانی نمایان می‌شود و بیان می‌دارد که خرد در دغدغه آگاهانه اما بی‌طرفانه فرد در زندگی هنگام مواجهه با مرگ بروز می‌یابد. خرد می‌تواند از طریق تجربی مانند حل موفقیتهای زندگی توسعه یابد. آردلت^۴ (۲۰۰۸) خرد را ویژگی شخصیتی تعریف می‌کند که صفات شخصیت شناختی، تعمقی و عاطفی را ترکیب می‌کند و بیان می‌دارد که برای توسعه خرد شخص باید مایل به یادگیری از درس‌های زندگی باشد و آن‌ها را به فرآیند انتقال دهد. گلاک و بلاک^۵ (۲۰۱۳) خرد را منبع شخصی بکار رفته برای انتقال چالش‌ها و تغییرات اساسی زندگی تعریف می‌کنند و بیان می‌دارند که افرادی که نمرات بالایی در چهار منبع مورد^۶ (تسلط، گشادگی، تعمق و همدلی و تنظیم هیجانی) کسب می‌کنند می‌توانند خرد را از تجربه تغییرات اساسی زندگی، با جستجو برای تجارب تقویت کننده خرد در مواجهه با چالش‌های زندگی خود و دیگران به شیوه‌ای که خرد را ترویج دهد توسعه دهند.

برعکس، گروه دیگری از روان‌شناسان خرد را سیستم کلی دانش مربوط به مسائل و هدف زندگی- واقعیات اساسی زندگی- تعریف می‌کنند (بالتز و کانزمن^۷، ۲۰۰۴؛ اسمیت، استادینگر^۸ و بالتز، ۱۹۹۴؛ استادینگر، ۱۹۹۶؛ استادینگر، اسمیت و بالتز، ۱۹۹۲). از نظر آن‌ها، خرد در نوشته‌های

1- Achenbaum & Orwoll

2- Cramer

3- Erikson

4- Ardel

5- Gluck & Bluck

6- mastery, openness, reflectivity, and emotional regulation and empathy (MORE)

7- Baltes & Kunzmann

8- Smith, Staudinger

تاریخی بهتر حفظ می‌شود و افراد صرفاً حاملان ضعیف یا نالایق آن هستند (بالتز و کانزمن، ۲۰۰۴). آن‌ها بیان می‌دارند که تخصص‌های حرفه‌ای در زمینه‌هایی مانند مشاوره مذهبی، روان‌شناسی بالینی و حقوق زناشویی و خانواده تجارب زیادی را فراهم می‌کند که تسهیل‌کننده توسعه دانش مرتبط با خرد هستند (بالتز و کانزمن، ۲۰۰۴؛ اسمیت و همکاران، ۱۹۹۴؛ استادینگر، ۱۹۹۶).

محققان گروه سوم خرد را فرآیند مثبت زندگی واقعی تعریف می‌کنند. این نظریه‌پردازان معتقدند خرد از طریق فرآیند تعامل با محیط فرد بوجود می‌آید (کوپر^۱، ۲۰۰۷؛ شوارتز و شارپ^۲، ۲۰۰۶؛ استرنبرگ^۳، ۲۰۰۷؛ وبستر^۴، ۲۰۱۰). آن‌ها بیان می‌دارند که چنین عواملی به‌عنوان صفات شخصی و دانش‌های زندگی می‌توانند بروز خرد را تسهیل کنند، اما هم‌چنین بیان می‌دارند که این عوامل خوشان خرد را تسهیل نمی‌دهند. خرد در زندگی واقعی زمانی بروز می‌یابد که افراد از دانش زندگی و صفات قابل‌تخصص در زمینه‌های زندگی واقعی استفاده می‌کنند و اعمالشان تأثیرات مثبتی بر خودشان و دیگران دارد (استرنبرگ، ۲۰۰۷). در این کتاب به بررسی تاریخچه، تعاریف، نظریه‌ها، مدل‌ها و ... پرداخته می‌شود و در نهایت خرد و متغیرهای روانشناختی ارائه می‌شوند.

تاریخچه خرد

از آغاز فرهنگ بشری، خرد هدف ایده‌آل رشد انسان تلقی می‌شده است. درواقع ایده خرد به‌عنوان یکی از بالاترین اشکال دانش و مهارت در تعریف تسلط تاریخی بر تمام مهارت‌ها یعنی فلسفه به چشم می‌خورد: عشق به خرد یا خرد دوستی. از نظر تاریخی مفهوم خرد ایده‌آل بودن است و خرد فرآیند دانش و قضاوت کامل مانند قضاوت‌های سلیمان یا نتیجه شایه و یا مکتوبی مانند ضرب‌المثل‌های مرتبط با خرد و اصطلاحاً ادبیات خرد است. آنچه اهمیت دارد تشخیص خرد در افرادی مانند افراد خردمند است، رویکرد برجسته‌ای در روان‌شناسی که یکی از روش‌های معرفی خرد می‌باشد. در واقع در ادبیات تاریخی پیرامون خرد تشخیص خرد با فکر و منش افراد بهترین روش تحلیل نیست. خرد ایده‌آلی است که تجلی کامل آن در افراد مختلف دشوار است.

- 1- Coopers
- 2- Schwartz & Sharpe
- 3- Sternberg
- 4- Webster

از سومری‌ها تا مصریان تا یونانیان باستان و تا فرهنگ‌های باستانی آسیا تا نویسندگان متعدد دوران رنسانس و تا همین روزگاران مدرن، ماهیت و شیوه خرد موضوع غنی بحث‌ها بوده است. باید در نظر داشت که معنا یا درک خرد در طول زمان ثابت نبوده است و با رشد و تکامل جوامع در طول تاریخ، معنای خرد نیز تغییر کرده است. مصریان باستان خرد را توصیه عملی برای زندگی روزمره می‌دانستند، در حالی که یونانیان خرد را معنای زندگی و ماهیت دنیای فیزیکی تعریف می‌کردند. نویسندگان یهودی و مسیحی خرد را موهبت ازلی خدا به انسان و دانش مرتبط با دنیای مادی می‌دانستند. تمامی این مکاتب خرد را با فرایند پیری ارتباط می‌دهند و آنرا بزرگ‌ترین مزیت افزایش سن و پیری می‌دانند. برای مثال بزرگان قبیله، روستا، کلیسا یا جامعه خرد دارند و به‌عنوان عاملان حفظ و انتقال خرد در تمامی نسل‌ها به مردم خدمت می‌کنند (ناسیام^۱، ۲۰۱۲).

فرانسیس بیکن^۲، جان لاک^۳، ایمانوئل کانت^۴ و بسیاری از فلاسفه و محققان دیگر از قرون پانزدهم، شانزدهم و هفدهم معنای خرد را برای شمول استدلال استقرایی و دانش مشاهداتی بسط داده‌اند. باوجوداین، همان‌طور که بیرن و سونسون^۵ (۲۰۰۵) بیان می‌دارند، بنیان‌گذاران روان‌شناسی، به‌ویژه ویلیام جیمز^۶ و جان دیویی^۷ در نوشته‌هایشان پیرامون ماهیت روانشناسی سخنی از خرد به میان نیاورده‌اند. عدم وجود خرد در حوزه‌های مطالعاتی علوم مختلف به تأثیر علوم زندگی به‌عنوان مدلی برای علوم اجتماعی که به موضوع خرد توجه نکرده است یا مدلی که در آن هیجان برای فلاسفه و خداشناسان اهمیت دارد، نسبت داده می‌شود (ناسیام^۱، ۲۰۱۲).

توسعه تاریخی خرد از دوران باستان تا عصر مدرن صورت گرفته است. تمدن‌های باستانی مفهوم خرد را تولید کرده‌اند و یک پژوهش معروف مصری سرمنشأ آن می‌باشد، یعنی دستورالعمل تاهوتپ و کگمی^۸، تحقیق آکادیان^۹، یعنی شوراها، خرد؛ مجموعه ضرب‌المثل‌های سومری^{۱۰} و تحقیق

-
- 1- Nussbaum
 - 2- Francis Bacon
 - 3- Jean Luke
 - 4- Imanuel Kant
 - 5- Birren & Svensson
 - 6- William James
 - 7- John Dewey
 - 8- Ptahhotep & Kagemni
 - 9- Akkadian
 - 10- Sumerian

ارامیک^۱ مانند سخنان آهیگار^۲. باید در نظر داشت که این تحقیقات هزاران سال پیش انجام شدند (هال^۳، ۲۰۱۰).

هال (۲۰۱۰)، بیشتر به بررسی تاریخی خرد، تقریباً بین سال‌های ۲۰۰ و ۸۰۰ قبل از میلاد، پرداخته است. زمانی که تمدن‌ها در شرق و غرب حول افرادی شکل می‌گرفتند که دارای اندیشه‌های نو بودند و ذهن بشر را به سمت خرد هدایت می‌کردند: سقراط، کنفوسیوس^۴ و بودا (۲۳-۲۴). وجود این اندیشه‌های نو موجب گرایش و علاقه‌مندی فراوان به خرد شد. کلیتون^۵ و بیرن (۱۹۸۰)، نیز زمینه خرد پژوهش‌های تاریخی انجام دادند و دریافتند که در قدیم هم سنت‌ها در مورد قابلیت‌هایی که باعث ایجاد خرد می‌شدند یا روش‌هایی که در انتقال خرد مؤثر بودند، توافق نداشتند.

یکی از دلایل مهم پایداری روان‌شناختی خرد در اواخر دهه ۱۹۷۰ و اوایل دهه ۱۹۸۰ پژوهش پیرامون مزایای بیرن، یالدهوین، حوزه‌ها و انواع نقش‌های فکری است که با سن کاهش نمی‌یابند. بر این اساس تجربه زندگی، خرد در تخصیص حرفه‌ای، حل مشکلات روزمره یا هوش عملی موضوعات مورد توجه هستند (استادینگر^۶، ۲۰۰۱).

چستی خرد

خرد مسئله مهمی است اما تشریح آن سخت می‌باشد. در پژوهش‌های اخیر توافق کمی در معنای مفهومی و دقیق خرد وجود دارد (هالیدی و چندلر^۶، ۱۹۸۶). لذا، بحث‌های اخیر در زمینه روان‌شناسی هنوز در حال تلاش برای دسترسی به یک توافق مشترک در مورد تعریف خرد می‌باشند (یانگ^۷، ۲۰۰۱). در عین حال پژوهشگران متعددی نیز بر اهمیت اساسی خرد تأکید کرده‌اند. خرد علی‌رغم کمیاب بودنش در مقالات مدیریتی مفهومی است که از زمان‌های دور مورد بحث قرار گرفته است و جایگاه محکمی در مکالمات روزمره دارد (کلیتون و بیرن، ۱۹۸۰).

1- Aramaic

2- Ahiqar

3- Hall

4- Confucius

5- Clayton

6- Halliday & Chandler

7- Young

با مرور ادبیات، فرد می‌تواند سه زمینه تکراری را شناسایی کند که احتمالاً در بحث‌های آینده غالب می‌شوند: تلفیق، عمل و مثبت بودن (یانگ، ۲۰۰۱).

اولاً بیشترین جنبه اشاره شده به خرد، عبارت است از تلفیق. خرد دربردارنده تلفیق فرایندها (مثل شناختی، عاطفی و تعمقی) و سیستم‌های مجزا (مثل درون فردی، میان فردی و برون فردی) به هنگام درک زندگی و رسیدگی به امور بشری می‌باشد (یانگ، ۲۰۰۱). خرد اغلب محدودکننده توازن در منافع متضاد می‌باشد و آن را حفظ می‌کند (کلیتون و بیرن، ۱۹۸۰؛ دیتمن کوهلی^۱ و بالتز، ۱۹۹۰؛ اریکسون، ۱۹۶۸، ۱۹۸۲؛ لابیوی-ویف^۲، ۱۹۹۰؛ استرنبرگ، ۱۹۹۸). خرد زمانی ظاهر می‌گردد که فرد در است گذشته، حال و آینده را با هم تلفیق کند (بالتز و استادینگر، ۱۹۹۳)؛ جهت دستیابی به توازن در میان منافع دانش فنی، عملی و رهایی‌بخش (هالیدی و چندلر، ۱۹۸۶)؛ به منظور ترکیب دانش عدم تعینان (مکام^۳، ۱۹۹۰)؛ برای حفاظت از یک تلفیق احساس، تفکر و رفتار در حیطه‌های بین فردی، درون فردی و برون فردی (اورول و آچنبام^۴، ۱۹۹۳؛ اورول و پرلماتر^۵، ۱۹۹۰) و جهت دستیابی به یک توازن با خود، دیگران و جهان (سیمونت^۶، ۱۹۹۰).

ثانیاً، بر عمل و رفتار در نظریه‌های مختلف خرد تأکید زیادی وجود دارد. خرد بیش از هوش از طریق به کارگیری تلفیق دانش و افکار در موقعیت‌های جهان واقعی نشان داده می‌شود (کلیتون، ۱۹۸۲؛ دیتمن-کوهلی و بالتز، ۱۹۹۰). برای برخی افراد، خرد عبارت است از اعمال معتبر (آسمان^۷، ۱۹۹۴)، شکل‌های مطلوب رفتار (بیرن و فیشر^۸، ۱۹۹۰)، فضیلت‌هایی که راهنمای عمل هستند (ککس^۹، ۱۹۸۳) و کاربردهای فوق‌العاده دانش در موقعیت‌های جهان واقعی (میچام، ۱۹۸۳). برای برخی دیگر، خرد شامل دانش رویه‌ای (بالتز و اسمیت، ۱۹۹۰) و ضمنی (استرنبرگ، ۱۹۹۸) می‌باشد که با عملی کردن افکار، به دست می‌آید.

-
- 1- Dittmann-Kohli
 - 2- Labouvie-Vief
 - 3- Meacham
 - 4- Orwell & Achenbaum
 - 5- Perlmutter
 - 6- Simonton
 - 7- Assmann
 - 8- Fisher
 - 9- Kekes